

введення сперми в середину рога з боку зрілого фолікула.

Разом з тим при введенні більшого числа спермій у дозі (15 млн.) у верхівку рога матки з боку зрілого фолікула заплідненість корів трохи зменшилась (3,4%) і становила 46,6%.

Висновки. 1. Введення сперми у більш глибокі ділянки статевого апарата підвищує заплідненість корів навіть при зменшенні числа спермій із прямолінійним рухом з 15 до 7,5 млн.

2. Введення сперми у протилежний ріг від зрілого фолікула не забезпечує відповідного рівня заплідненості корів при осіменінні їх однаковим числом спермій з прямолінійним рухом у дозі.

Інститут розведення і генетики тварин УААН

УДК 636.22/28.082

О.І. Любинський

СЕЛЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ НА БУКОВИНІ

Викладено результати використання бугаїв-плідників різної селекції при формуванні прикарпатського типу червоно-рябої молочної породи.

Молочному скотарству у виробництві товарної продукції тваринництва належить 60%, воно є однією з найскладніших галузей у технологічному й організаційному плані. Ефективність ведення молочного скотарства залежить від комплексу чинників, основними з яких є: рівень генетичного потенціалу порід, годівля тварин різного віку, технологія їх утримання та використання [1].

З урахуванням світових тенденцій та набутого власного досвіду безсумнівним і основним напрямом розвитку скотарства в Україні на найближчі 10—15 років повинна залишатись подальша поглиблена спеціалізація порід великої рогатої худоби за окремими видами продуктивності, тобто вже створені і створювані молочні породи й надалі удосконалюватимуться за

© О.І. Любинський, 2000

рівнем молочної продуктивності, якістю молока, технологічністю, тривалістю продуктивного життя, відтворною здатністю, міцністю здоров'я [2].

Ефективність використання бугаїв-плідників визначається племінними якостями і силою їх передачі потомству. В умовах широкого використання методу штучного осіменіння глибокозамороженою спермою відбір плідників з високим генетичним потенціалом за основними селекційними ознаками, які стійко передають за спадковістю господарськи корисні ознаки, має особливо актуальне значення [3].

Як зазначає Ж.Г. Логінов [4], племінна цінність тварин за окремими ознаками визначається на основі показників власної продуктивності, продуктивності предків, потомків і бокових родичів.

Методика досліджень. Дослідження проводили за матеріалами зоотехнічного і племінного обліку племзаводу агрофірми ім. Суворова Чернівецької області, де створювалось стадо червонорябої молочної породи. Для аналізу використано дані по 577 первістках, з яких 77 — від бугаїв вітчизняної селекції, 400 — від плідників з ФРН і 100 — з Канади, у найбільш сприятливі роки (1989—1991) за рівнем годівлі (54—63 ц к.од. на корову). Вивчали молочну продуктивність і відтворну здатність первісток бугаїв різної селекції. Коефіцієнт молочності визначали за формулою Н.П. Погрібної, Б.А. Багрія [5]. Індекс адаптації розраховували за формулою, запропонованою Й.З. Сірацьким, В.В. Меркушиним та ін. [6].

Матеріали оброблені біометрично за методикою М.А. Плохінського [7] з використанням комп'ютера ІВМ/ІТ.

1. Характеристика племінної цінності бугаїв різної селекції за продуктивністю жіночих предків

Країна	Генотип бугаїв	Кількість голів	Індекс племінної цінності за		
			надосм, кг	жирністю молока, %	молочним жиром, кг
Україна	1/2Г, 3/4Г	3	6049,3	3,85	232,9
ФРН	ЧП, 7/8Г, 3/4Г	3	8866,7	4,17	369,7
Канада	ЧП	2	10807	3,88	419,3

Результати досліджень. Використання бугаїв-плідників різної селекції при розведенні червоно-рябої молочної худоби Буковини сприяло формуванню широкої різноманітності за основними ознаками молочності. В умовах стада племзаводу агрофірми ім. Суворова застосовували сперму плідників як вітчизняної селекції, так і завезених із Канади та ФРН високопродуктивних ліній: Рефлекшн Соверінга 198998, Сілінг Трайджун Рокіта 252803, Романдейл Шейлімара 265607, Віс Бек Айдіала 1013415 та ін. Аналіз племінної цінності плідників різної селекції за продуктивністю жіночих предків (табл.1) показує, що кращими за молочністю є плідники завезені з Канади. Трохи поступаються бугаї-плідники із ФРН — 1940,3 кг, але їхні предки характеризуються високою жиромолочністю (4,17%). Плідники вітчизняної селекції мають значно нижчу племінну цінність як за надоем, так і жирномолочністю порівняно з вищеназваними відповідно на 4757,7 і 2817,4 кг та 0,03 і 0,32 %.

Результати використання плідників різної селекції і племінної цінності в конкретних умовах показали (табл. 2), що значних відмінностей не встановлено. Однак слід зазначити, що кращі показники молочності мали дочка від плідників, завезених із ФРН. Перевага їх за продуктивністю над ровесницями від плідників вітчизняної селекції незначна і становила 66 кг молока і 2,6 кг молочного жиру, а за жирністю молока різниці не вста-

2. Молочна продуктивність первісток бугаїв різної селекції

Показник	Країна		
	Україна	ФРН	Канада
Кількість тварин, гол.	77	400	100
Тривалість лактації, дні	313,8±6,0	325,1±3,3	330,2±6,5
Надій за 305 днів, кг	3944,1±81,5	4010,1±32,6	3689,4±58,8
Вміст жиру в молоці, %	3,61±0,01	3,61±0,01	3,59±0,01
Молочний жир, кг	142,4±3,1	144,8±1,2	132,4±2,1
Надій у перерахунку на 4%	3713,4	3775,5	3462,5
Жива маса, кг	512,6±2,9	506,3±1,7	495,6±2,9
Коефіцієнт молочності, кг	724,4	745,7	698,6

- новлено. Первістки від плідників, завезених з Канади, за рівнем молочної продуктивності поступались ровесницям від плідників вітчизняної селекції і завезених із ФРН. Різниця на користь останніх становила відповідно 254,7 і 320,7 кг молока, 10,1 і 12,7 кг молочного жиру та 0,002% за вмістом жиру в молоці.

За живою масою значних відмінностей не виявлено, хоча первістки від плідників вітчизняної селекції (512,6 кг) мали перевагу над ровесницями від бугаїв із ФРН і Канади відповідно на 6,3 і 17,0 кг. За коефіцієнтом молочності останні переважали перших на 47,1 і 25,8 кг.

Оцінка первісток різного походження за відтворною здатністю (табл. 3) показала, що за віком першого отелу відмінностей не встановлено. У первісток від бугаїв із ФРН і Канади тривалість сервіс- і міжотельного періодів більша порівняно з коровами від бугаїв вітчизняної селекції відповідно на 7,8 і 5,9 та 11,7 і 11,9 дня, останні також характеризуються кращим коефіцієнтом відтворної здатності і вищим індексом адаптації.

Кореляційна залежність за основними показниками молочності та відтворної здатності у корів різного походження має певну спрямованість. Так, коефіцієнт кореляції між надоем і жиромолочністю у первісток усіх груп позитивний. У корів від плідників із ФРН він дуже низький ($r=0,08$), а первісток від бугаїв, завезених із Канади, і вітчизняної селекції має середнє значення ($r=0,29$ і $0,18$). Кореляція між надоем і живою масою позитивна, але невисока ($r=0,19$ – $0,20$), крім первісток від

3. Відтворна здатність корів-первісток бугаїв різної селекції

Показник	Країна		
	Україна	ФРН	Канада
Кількість тварин, гол.	77	400	100
Вік першого отелу, міс.	27,8±0,32	27,0±0,15	27,9±0,43
Сервіс-період, дні	102,5±6,4	110,3±6,6	108,4±3,4
Міжотельний період, дні	378,9±6,4	390,6±3,5	390,8±6,5
Коефіцієнт відтворної здатності	0,963	0,934	0,933
Індекс адаптації	-2,51±1,4	-4,33±0,6	-4,95±1,3

плідників із Канади ($r=-0,014$). У первісток від бугаїв із ФРН надій меншою мірою залежить від віку першого отелу ($r=0,13$), а в інших угруповань залежність дещо більша ($r=0,25$ – $0,26$). Залежність надою за 305 днів лактації від тривалості сервіс- і міжотельного періодів у первісток від бугаїв вітчизняної селекції значно нижча ($r=0,15$ і $0,16$) порівняно з плідниками зарубіжної селекції ($r=0,23$ і $r=0,23$ – $0,24$).

Висновки. Результати використання плідників різної селекції і племінної цінності в конкретних умовах показали, що найбільш продуктивних первісток одержано від плідників із ФРН, хоча корови від бугаїв вітчизняної селекції поступаються їм незначно і характеризуються кращими показниками відтворної здатності і адаптаційними можливостями.

1. Зубець М.В., Буркат В.П., Мельник Ю.Ф., Єфіменко М.Я., Хаврук О.Ф., Воленко І.С. Концепція розробки програми селекції в скотарстві України // Селекція.—К., 1997.—С.7—13.

2. Зубець М.В., Буркат В.П., Мельник Ю.Ф., Єфіменко М.Я., Хаврук О.Ф., Мельник Ю.Ф., Петренко І.П. Селекція молочної худоби: фрагменти сучасної концепції // Біотехнологічні, селекційні та організаційні методи відтворення, зберігання і використання генофонду тварин.—К., 1997.—С. 186—189.

3. Сирацький Й.З. Изменчивость и наследственная обусловленность воспроизводительной способности быков-производителей симментальской породы // Цитология и генетика. — 1993.— 27, №6.—С. 45—52.

4. Логинов Ж.Г. Оценка и отбор быков производителей по комплексу признаков // Зоотехния.—1998.—№ 7.—С. 2—5.

5. Погребная Н.П., Багрий Б.А. Использование индекса молочности в работе со стадом // Зоотехния.— 1993.— № 10.— С. 2—3.

6. Сирацький Й.З., Меркушин В.В., Костенко А.И., Евтух И.С., Шапирко В.В., Романенко Л.И. Изучение биологических особенностей приспособленности животных к условиям содержания и эксплуатации путем нахождения индекса адаптации // Вісн. аграр. науки.— 1994.— № 2.— С. 46—52.

7. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. — М.: Колос, 1969. — 255 с.

Подільська державна аграрно-технічна академія